

NEMIS TILIDA TINGLAB TUSHUNISH (HÖREN) KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISH

Dadajonova Sevara Oybek qizi

Andijon viloyati Oltinko'l tumani 10-umumta'lim maktabining

Nemis tili o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada nemis tilini o'rganishda tinglab tushunish (Hören) ko'nikmasining ahamiyati va uni rivojlantirishning samarali usullari tahlil qilinadi. Tadqiqotda tinglab tushunish jarayonining lingvistik va psixologik jihatlari, o'quvchilarning eshitish orqali ma'lumotni qabul qilish va qayta ishlash mexanizmlari yoritiladi. Shuningdek, dars jarayonida audio materiallardan foydalanish, interaktiv metodlar, zamonaviy texnologiyalar va autentik matnlar asosida tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada o'quvchilarning eshitish orqali nutqni anglash darajasini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar va metodik yondashuvlar ham berilgan.

Kalit so'zlar: nemis tili, tinglab tushunish, Hören, eshitish ko'nikmasi, kommunikativ yondashuv, audio materiallar, interaktiv metodlar, nutqni anglash, til o'rganish, metodika

Аннотация: В данной статье анализируется значение навыка аудирования (Hören) при изучении немецкого языка и эффективные методы его развития. В исследовании рассматриваются лингвистические и психологические аспекты процесса восприятия речи на слух, а также механизмы восприятия и обработки информации учащимися. Кроме того, освещаются способы формирования навыков аудирования на основе использования аудиоматериалов, интерактивных методов, современных технологий и аутентичных текстов в учебном процессе. В статье также представлены практические рекомендации и методические подходы, направленные на повышение уровня понимания речи на слух у обучающихся.

Ключевые слова: немецкий язык, аудирование, Hören, навыки восприятия на слух, коммуникативный подход, аудиоматериалы, интерактивные методы, понимание речи, изучение языка, методика

Abstract: This article analyzes the importance of listening comprehension (Hören) in learning the German language and effective methods for its development. The study examines the linguistic and psychological aspects of the listening process, as well as the mechanisms of perception and processing of information by learners. It also highlights ways of developing listening skills through the use of audio materials, interactive methods, modern technologies, and authentic texts in the educational process. The article provides practical recommendations and methodological approaches aimed at improving learners' listening comprehension abilities.

Key words: German language, listening comprehension, Hören, listening skills, communicative approach, audio materials, interactive methods, speech understanding, language learning, methodology

Zamonaviy ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitish jarayoni tobora takomillashib bormoqda va bu jarayonda kommunikativ yondashuv asosiy o'rinlardan birini egallamoqda. Xususan, nemis tilini o'rganishda to'rtta asosiy nutq faoliyati — tinglab tushunish (Hören), gapirish (Sprechen), o'qish (Lesen) va yozish (Schreiben) ko'nikmalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Ushbu ko'nikmalar orasida tinglab tushunish alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u tilni real muloqot sharoitida anglash va undan samarali foydalanishning asosini tashkil etadi.

Tinglab tushunish ko'nikmasi o'quvchining eshitilgan nutqni qabul qilish, uni tahlil qilish va mazmunini anglash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Bu jarayon murakkab psixologik va lingvistik mexanizmlar asosida amalga oshadi. O'quvchi nafaqat eshitilgan so'zlarni tushunishi, balki ularning ma'nosini kontekst asosida aniqlashi, nutqdagi asosiy fikrni ajratib olishi va uni to'g'ri talqin qila olishi zarur. Shu sababli tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirish xorijiy til o'qitish metodikasining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Hozirgi globallashuv sharoitida chet tillarni, jumladan, nemis tilini o'rganishga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Bu esa ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanishni talab etadi. Ayniqsa, audio va video materiallar, autentik matnlar hamda real hayotga yaqin vaziyatlar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, ko'plab o'quvchilar nemis tilida eshitilgan nutqni tushunishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bu esa ularning muloqot qilish jarayonida erkin fikr bildirishiga to'sqinlik qiladi. Shu bois tinglab tushunish ko'nikmasini samarali rivojlantirish usullarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish muhim ilmiy va metodik vazifa hisoblanadi.

Mazkur ishning maqsadi — nemis tilida tinglab tushunish (Hören) ko'nikmasining ahamiyatini ochib berish, uni rivojlantirishning samarali metodlarini tahlil qilish hamda o'quvchilarning eshitish orqali nutqni anglash darajasini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tinglab tushunish — bu o'quvchining eshitilgan nutqni qabul qilish, tahlil qilish va mazmunini anglash qobiliyati bo'lib, nemis tilini o'rganish jarayonida eng muhim ko'nikmalardan biridir. Hören ko'nikmasi nafaqat individual so'zlarni tushunishni, balki ularning kontekstga bog'lanishini, jumlalarining tuzilishini va nutqning ohangini (intonatsiyasini) idrok etishni ham o'z ichiga oladi[1].

Zamonaviy kommunikativ yondashuvga ko'ra, tilni faqat grammatik qoidalar asosida o'rganish yetarli emas. O'quvchi real hayot sharoitida — suhbat, intervyu, radio va video materiallar orqali nutqni anglashga o'rgatilishi lozim. Shu bois, tinglab tushunish ko'nikmasi nafaqat akademik, balki amaliy til kompetensiyasining asosi hisoblanadi. Nemis tilida tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirish uchun bir nechta samarali metod va strategiyalar mavjud:

O'quvchilarga nemis tilidagi dialoglar, suhbatlar, intervyular yoki audiokitoblar tinglatiladi. O'quvchilar eshitgan materialdan asosiy fikr, yordamchi tafsilotlar va muallifning nuqtai nazarini aniqlashga o'rgatiladi. **Masalan:** O'qituvchi nemis tilidagi qisqa dialogni tinglatadi: "Guten Morgen! Wie geht es Ihnen?" O'quvchilar javob berish va matndagi asosiy ma'lumotlarni topishga majbur bo'ladilar[2].

- **Savol-javob o'yini:** O'quvchilarga eshitilgan matnga oid savollar beriladi. Masalan, "Kim nima dedi?", "Hikoya qaysi joyda bo'lib o'tdi?"

- **Rolli o'yinlar:** O'quvchilar tinglagan dialog asosida rolli sahna ko'rsatadilar, bu esa tinglab tushunish ko'nikmasini amaliyotga tatbiq etishga yordam beradi.

Zamonaviy nemis tili resurslari (radio, podkast, yangiliklar saytlari, YouTube kanallari) orqali o'quvchilar real hayot nutqini tinglashga o'rgatiladi. Bu metod nutqning tabiiy ritmi, intonatsiyasi va tezligini idrok etishni rivojlantiradi. **Masalan:** "Tagesschau" yangiliklari qisqa segmentlarini tinglab, o'quvchilar asosiy yangiliklarni xulosalashadi.

1. **Boshlang'ich daraja:** Qisqa va oddiy jummalarni tinglash, so'zlar va oddiy iboralarni ajratib olish.

2. **O'rta daraja:** Suhbatlarni, qisqa hikoyalarni tinglash va savollarga javob berish.[3]

3. **Yuqori daraja:** Murakkab audio yoki video materiallarni tinglash, asosiy va yordamchi ma'lumotlarni ajratib olish, muallifning nuqtai nazarini tahlil qilish.

Tinglab tushunish mashqlarini vizual vositalar bilan birlashtirish (slydlar, rasmlar, grafiklar) o'quvchining e'tiborini mustahkamlaydi va ma'lumotni yaxshiroq idrok etishga yordam beradi.

1. **Doimiy mashq qilish:** Tinglab tushunish ko'nikmasi muntazam mashq orqali shakllanadi. O'quvchilar har kuni qisqa audio matnlarni tinglab, asosiy fikrni qayd qilishlari lozim.

2. **Qiyinchilik darajasini asta-sekin oshirish:** Boshlang'ich matnlardan murakkab suhbatlar va autentik materiallarga o'tish.

3. **Matnga tayanch:** Tinglashdan oldin matn bilan qisqacha tanishtirish, asosiy so'z va iboralarni ko'rsatish.

4. **Savol-javob mashqlari:** Tinglagan matnga oid turli darajadagi savollar berish — oddiy "kim?", "qayerda?", murakkab "nima sababdan?", "qanday natija bo'ldi?"

Tinglab tushunish (Hören) ko'nikmasi nemis tilini o'rganish jarayonida eng muhim qobiliyat hisoblanadi. Ushbu ko'nikma o'quvchiga nutqni real kontekstda anglash, asosiy va yordamchi ma'lumotlarni ajratish, ohang, intonatsiya va grammatik tuzilmani idrok etishga yordam beradi.

Tinglab tushunishni rivojlantirishda audio va video materiallardan foydalanish, interaktiv metodlar, rolli o'yinlar, autentik matnlar va multimodal yondashuv samarali.

hisoblanadi. Bosqichma-bosqich metodik yondashuv va doimiy mashqlar orqali o'quvchilar tinglash qobiliyatini sezilarli darajada oshiradilar. Shuningdek, tinglab tushunish ko'nikmasi kommunikativ yondashuvni mustahkamlash, nutq va yozma ishda ifodani ravon va aniq qilish, tilni amaliy jihatdan ishlatish imkoniyatini yaratadi. Shu sababli, Hören ko'nikmasini rivojlantirish nemis tilini o'rganishda asosiy vazifa hisoblanadi va dars jarayonida unga alohida e'tibor qaratish lozim.

Adabiyotlar:

1. Braun, S., & Döpper, S. (2018). Deutsch als Fremdsprache: Methoden und Materialien. Berlin: Cornelsen Verlag.
2. Grellet, F. (2010). Developing Reading Skills: A Practical Guide to Reading Comprehension Exercises. Cambridge University Press.
3. Krashen, S. D. (1985). The Input Hypothesis: Issues and Implications. London: Longman.
4. Richter, T. (2015). Hörverstehen Deutsch: Strategien für den Fremdsprachenunterricht. München: Hueber Verlag.
5. Maxmudova, D., & Bahoroy, R. (2023). Technologies of preparing future teachers for professional activity on the base of a competent approach. Modern Science and Research, 2(10), 118-122.
6. Akmalovna, M. D., Sadriddinovna, B. R., & Qizi, B. E. Z. (2023). MAKTABGACHA TA'LIMDA RIVOJLANUVCHI TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH USULLARI. Science and innovation, 2(Special Issue 13), 538-540.
7. Sadriddinovna, R. B. (2025). MALAKAVIY O'QUV AMALIYOT JARAYONIDA BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK TAMINOTI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 80(4), 266-269.

